

כדרב גידל,

דאמר רב גידל אמר רב: זריקת פיגול אינו מוציא, קדשי קדשים, מידי מעילה, ואינו מביא, קדשים קלים, לידי מעילה.

ומשמיעה לנו הברייתא שמועלין בו, והזריקה לא הוציאה מידי מעילה.

הגמרא מביאה ברייתא לפשוט ממנה כמו א-1 מאן דאמר היתר אכילה.

תא שמע, שנינו: רבי שמעון אומר: יש נותר [בשר קדשי קדשים שנשאר לאחר זמן היתר אכילתו] שמועלין בו. ויש נותר שאין

עד לאחר הזריקה כמאן דאמר: היתר אכילה, קשה, למה אמרה הברייתא הטעם שמועלין הוא משום שהקרבן נתפגל, בכל אופן לא יצא מידי מעילה, הואיל ועדיין לא נזרק הדם.

ורחינן: לא! הברייתא מדברת דזרק⁽¹⁴³⁾, והואיל ופיגול לכן לא יצא מידי מעילה, ואם לא פיגול, יצא מידי מעילה אחרי הזריקה, כי הברייתא סוברת: היתר אכילה.

ומאי, ומה פירוש מה שאמרה הברייתא: "לעולם"⁽¹⁴⁴⁾?

הא קא משמע לן, הברייתא באה להשמיענו

מידי מעילה,

ואם כן, למה אמרה הברייתא שלעולם מועלין בו? [קושיא זו איננה על הלשון "לעולם", אלא על עצם הדין!] והתוס' מביאים את הגמרא לעיל [ג א] דשם מבואר שלרב גידל יש סיוע מהברייתא שכתבה "לעולם". ועיין שם. ואדרבה, אם נבאר שהברייתא מדברת, כדברי התרצן, אחרי הזריקה, וגם סוברת כדעת רב גידל, מבואר היטב ש"לעולם" מועלין, ואין לו שום תיקון לצאת מידי מעילה?

התוס' מביאים פירוש אחר בסוגיא בשם השר מקוצי: המקשן ידע שמה שאמרה הברייתא "לעולם", מוכח כרב גידל, כמבואר. אלא, שסבר שהברייתא מדברת גם לפני זריקה, ובאה להשמיענו חידוש נוסף, והוא: היתר זריקה שנינו, שרק אם פיגול בקבלה, לכן מועלין, ואילו לא פיגול, אין מועלין, כיון שבא לידי היתר זריקה, וסבר לדייק כן ממה שאמרה הברייתא "לעולם", ורצה לפרש "לעולם" במובן של: "בכל אופן", כלומר, בין לפני זריקה ובין לאחר זריקה.

וסברא זו כבר הובאה בהערה 105.

[מה שכתב עוד השפת אמת על דברי התוס', כנראה כוונתו לשיטת השר מקוצי]. והשיטה מקובצת יפרש, שהמקשן סובר כרב גידל, כמו שמפרש השר מקוצי ויבואר בהערה 144].

143. גירסת השיטה מקובצת.

144. בפירוש המיוחס לרש"י מפרש: בניחותא. כלומר, אין כאן קושיית המקשן על התרצן. והמקשן קיבל את התירוץ, אלא, שהגמרא רוצה לפרש את לשון הברייתא: "לעולם".

אבל התוס' מפרשים שהיא קושיית המקשן: בשלמא אם הברייתא סוברת: היתר זריקה, מובן למה כתבה "לעולם", אבל אם כדברי התרצן שהיא סוברת: היתר אכילה, קשה: מאי לעולם. על כן תמהים התוס': אדרבה! לדברי המקשן קשה למה כתבה הברייתא "לעולם"!

כיון שהמקשן אינו סובר כרב גידל, וכיון שהמקשן סבר שעדיין לא זרק, אם כן יכול עוד להוציא מידי מעילה כשיזרקנו. והזריקה תוציאו

מועלין בו. כיצד? לן, הבשר⁽¹⁴⁵⁾, לפני זריקה, שלא זרק הדם עד למחרתו⁽¹⁴⁶⁾, מועלין בו⁽¹⁴⁷⁾. ואם לן לאחר זריקה, שזרק כמצוותה ביום הקרבתו, אין מועלין בו.

קנני מיתה, על כל פנים שנינו, שעל אף שהיה לו היתר זריקה, מועלין בו. האם לאו, מדובר, שקיבל הדם בעוד דהוה שהות למיזריקה, שהיה לו די זמן לזרוק, דאי בעי זריק, אם היה רוצה היה זורק, אלא שנשתהה בזריקה עד עבור שקיעת החמה,

ושמע מינה, ש"היתר אכילה" שנינו. כי למאן דאמר "היתר זריקה", קשה, למה לא

יצא מידי מעילה, הלא בא לידי היתר זריקה?

ודחינן: לא! אין הוכחה מברייתא זו, כי הברייתא מדברת דקבליה, שקיבל את הדם סמוך לשקיעת החמה⁽¹⁴⁸⁾. דלא הוה שהות למיזריקה, ולא היה לו היתר זריקה⁽¹⁴⁹⁾.

ומקשינן: אבל, אם היה שהות, מאי, מה יהיה דינו של הנותר? הכי נמו דאין מועלין, מפני שהיה לו היתר זריקה!

אם כן, קשה, אם רבי שמעון רצה לחלק בין נותר שמועלין לנותר שאין מועלין, מאי

ותירץ לו התרצן, לא! הברייתא מדברת רק אחרי זריקה.

ושאל אותו המקשן, אם כן איך תפרש "לעולם", כלומר, אם כבר זרק, ומדובר באופן אחד בלבד, למה אמר "לעולם", וכי בא התנא של הברייתא לחדש רק היתר אכילה, שרק מפני שנתפגל, יש בו מעילה, ואילו לא נתפגל, והותר כבר לאכילת כהנים, אין בו מעילה?! הלא דבר זה פשוט הוא, ואין מי שחולק על כך? ומתרץ התרצן: עצם הדין של רב גדל, הוא החידוש של הברייתא, ולא בא לחדש היתר אכילה.

הבשר לכולי עלמא אינה מוציאה מידי מעילה? והקושיא השניה מובאת בהערה 150.

ולשיטת רש"י [במסכת מנחות לדעת הרש"ש] ורבינו אליקים, פירוש דברי רבי שמעון הוא: אם לן הבשר לפני זריקה, מועלין, ואם לן לאחר זריקה, אין מועלין. ושיטת תוס', לדעת הרש"ש היא כדעת רש"י ורבינו אליקים.

146. כן הוא בפירוש רבינו אליקים בשיטה מקובצת.

147. גירסת השיטה מקובצת.

145. כן כתב רש"י במסכת מנחות [קא ב. הרש"ש]. וכן סובר רבינו אליקים בשיטה מקובצת.

אבל בפירוש המיוחס לרש"י ורבינו גרשום מבארים שהדם לן. שנתקבל היום ולא נזרק עד למחר. אם אכל הבשר לפני זריקה, מועלין, ואם אכל לאחר זריקה, אין מועלין.

והקשה הקרן אורה על פירוש המיוחס לרש"י שתי קושיות. האחת, שהרי מבואר בברייתא הובאה בדף ג ב שזריקה אחרי לינת

148. תוס' במסכת מנחות [כ ב] מבארים שמה שאמרה הגמרא כאן, שאם קיבל סמוך לשקיעת החמה, מועלין, היינו מעילה מדרבנן, כי מן התורה יש לו שהות לזרוק עד צאת הכוכבים, והילכך, יצא מידי מעילה, למאן דאמר היתר זריקה.

149. כלומר, דהרי כתבו תוס' [מובא בהערה 111] שהיתר זריקה הוא משום שעומד ליזרק, וכזרוק דמי. ואם קיבל סמוך לשקיעת החמה

הקודמת, לפשוט ממנה כמו מאן דאמר: היתר אכילה.

תא שמע, שנינו: רבי שמעון אומר: יש פיגול שמועלין בו ויש פיגול שאין מועלין בו. כיצד? פיגל לפני זריקה, מועלין, ואם פיגל לאחר זריקה כלומר, פיגל בזריקה (151), אין מועלין.

קתני מיהת, על כל פנים שנינו, שאם פיגל לפני זריקה, והיה לו היתר זריקה, מועלין בו. האם לאו, מדובר, שקיבל כמצוותה, דהוה שהות למיזריקה, דאי בעי, אם היה רוצה, זריק, היה זורק, וכבר היה לו היתר זריקה (152).

ובכל זאת קתני: מועלין בו, כיון שלא בא

איריא דתני, למה נקט שמועלין באופן של לפני זריקה,

ליתני, היה יכול לשנות, ולחלק בין קיבל קודם שקיעת החמה, והיה לו שהות לזרוק, שאז אין מועלין בו, לבין סמוך לשקיעת החמה, ולא היה שהות לזרוק, שאז מועלין (150)?

ומתצינן: הכי נמי קתני, כלומר, זו היא באמת כוונתו, מה שאמר "קודם זריקה", כוונתו שקיבל קודם שיראה לזריקה, דהיינו סמוך לשקיעה, ומה שאמר "לאחר זריקה", כוונתו: לאחר שיראה לזריקה, והיה לו שהות לזרוק.

הגמרא מביאה ברייתא דומה לברייתא

אינו עומד לזרוק.

ומתצינן: שמדובר, שפיגל בסוף הקבלה. ומה שאמרה הגמרא שהיה לו שהות לזרוק, היינו: דם שקיבל בתחילת הקבלה, וקבלת דם ההוא של תחילת הקבלה, מוציאה מידי מעילה למאן דאמר "היתר זריקה".

ומבארים הברכת הזבח והצאן קדשים, שדיוק התוס' שלא מדובר שפיגל בקבלה, הוא: משום שהגמרא אמרה: "והוה ליה שהוא למיזריקה דאי בעי זריק", משמע, שלא פיגל. כי אם פיגל, סוברים התוס', לא שייך לומר כן.

ועל כך חולק הברכת הזבח, וסובר, שעל אף שפיגל בקבלה, מכל מקום, נקרא "עומד לזרוק", הואיל ופסול פיגול אינו במעשה אלא במחשבה גרידא, ועומד לזרוק "לאקבועי פיגולו".

ולדבריו, אין צורך ליכנס בפירצה דחוקה, כדברי התוס' שפיגל בסוף הקבלה, אלא, שמדובר שפיגל בקבלה ממש. וכתבו הקרן אורה והרש"ש, שדבריו אינם נכונים, כי כל הטעם לומר "כל העומד לזרוק כזרוק דמי", הוא רק בקרבן כשר העומד לזרוק, מה שאין כן אם

150. כאן מקשה הקרן אורה על שיטת המיוחס לרש"י ורבינו גרשום [הערה 145] שהדם לן. וקושייתו היא, שאם נכון הדבר, מה מקשה הגמרא "מאי איריא לפני זריקה וכולי", הלא חידוש גדול משמיענו רבי שמעון, שלמרות שהדם לן ונפסל, אם זרקו יצא מידי מעילה?

151. שיטה מקובצת. ועייין בהערה 153.

152. הקשו התוס': אימתי פיגל? לא בקבלה, שהרי אמרו שהקבלה היתה כמצוותה, "והיה לו שהות לזרוק", ולא בהולכה [והיא אחת מארבע עבודות שמפגלין בה] שהרי רבי שמעון, שהוא בעל הברייתא, סובר [זבחים יג א] שאין מפגלין בהולכה, ואם פיגל בהולכה, אינו פיגול, הואיל והיא עבודה שאפשר לבטלה, כגון, כששוחט ומקבל בצד המזבח מקום הזריקה, ואימתי פיגל?

לידי זריקה כשרה, ושמע מינה, שרבי שמעון סובר: "היתר אכילה שנינו" (153)!

ודחינן: לא! אין הוכחה מהברייתא, כי הברייתא מדברת באופן שקיבל סמוך לשקיעת החמה ולא הוה שהות למיזורקיה, וממילא לא בא לידי היתר זריקה, כנ"ל.

ומקשינן: אבל, אם הוה שהות למיזורקיה,

מאי, מה יהיה דינו של הקרבן? הכי נמי, דנפק, שיצא מידי מעילה!

אם כן, קשה, אם רבי שמעון רצה לחלק בין פיגול שמועלין לפיגול שאין מועלין, מאי איריא דתני, למה נקט למצוא שאין מועלין כשפיגל לאחר זריקה,

ליתני, היה יכול לשנות, ולמצוא חילוק דין

רב גידל הסובר שזריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה, ואילו לרבי שמעון אם פיגל בזריקה, יצא מידי מעילה.

ולא קשה על רב גידל מדברי רבי שמעון, כי רב גידל מפרשו כתיירוץ הגמרא, שלאחר זריקה, הכוונה: לאחר שנראה לזריקה, וכיון שהיה לו היתר זריקה, כבר יצא מידי מעילה, כדברי המאן דאמר: היתר זריקה.

מכל מקום, מפרש השר מקוצי, אין זה מחייב שרב גידל סובר "היתר זריקה", אלא: רב גידל סובר שרבי שמעון סובר היתר זריקה.

ולסיכום: דברי רבי שמעון "לאחר זריקה אין מועלין בו", יכולים להתפרש באחד משני פירושים. א) שפיגל בשעת זריקה, וגמר כל העבודות, והגיע להיתר אכילה למאן דאמר "היתר אכילה", ומצד הפיגול אין מניעת יציאה מידי מעילה, כי זריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, כדברי החולקים על רב גידל. ב) שפיגל לפני הזריקה, וכבר יצא מידי מעילה. ואתי שפיר אפילו לרב גידל.

ודברי רבי יהושע במשנתנו, מתפרשים שפיגל בזריקה, וסובר כרב גידל, הילכך מועלין. ואם לא היה מפגל היה יוצא ממעילה על ידי הזריקה, כמאן דאמר היתר אכילה. כן מבאר השר מקוצי.

והנה, על מה שאמר השר מקוצי שלדעת רב גידל סובר רבי שמעון "היתר זריקה", ודברי רבי שמעון: לאחר זריקה, מתפרשים: לאחר שנראה

פיגל בקבלה, אדרבה! אסור לזרוק!

ועל עצם קושית התוס', מתרץ הצאן קדשים, שלעולם מדובר שפיגל בהולכה, ומביא גירסא של רש"י במסכת זבחים [טו א] שרבי שמעון מודה שאם פיגל בהולכה זוטא [עיינן שם], הרי הוא פיגול.

ודבריו צ"ע. כי ברור שלמאן דאמר "היתר זריקה", אין פירושו קבלה דוקא, אלא בעבודה המתירה את הזריקה, [אלא שהגמרא נקטה "קבלה", כיון שהולכה אפשר לבטלה, ולא בכל קרבן ישנה הולכה],

ומה הרוויח הצאן קדשים, הלא אם הולך, וההולכה היא העבודה המוציאה מידי מעילה, ובהולכה זו פיגול ולא היה לו שהות למיזורקיה, מה קשה מכאן למאן דאמר היתר זריקה?

והקרן אורה, אכן, מסתפק בספק זה, אם למאן דאמר היתר זריקה, האם היינו ההולכה והיא העבודה המתירה את הזריקה, או, שהכוונה היא על הקבלה דוקא, מפני שהדם שנתקבל ראוי מצד עצמו לזריקה, ועל הדם יש היתר זריקה. והשפת אמת תירץ באופן אחר את קושית התוס'. ראה שם.

על תירוצו של התוס' מקשה הקרן אורה: למה אם פיגל בסוף קבלת הדם יש לו דין פיגול, הרי כבר נתקבל דם כדי זריקה?

153. וכתבו התוס', וכן כתב בפירוש המיוחס לרש"י, שלפי ההוה אמינא חולק רבי שמעון על

הגמרא מביאה ברייתא נוספת לפשוט ממנה כמאן דאמר "היתר אכילה".

תא שמע ממה ששנינו: **הפיגול בקדשי קדשים, מועלין**.

מאי, מה פירוש הברייתא, האם לאו דכבר זרק⁽¹⁵⁵⁾, והגיע להיתר אכילה, ומכל מקום, מועלין מפני שפיגל. ואם לא היה מפגל היה יוצא מידי מעילה על ידי הזריקה, ושמע מינה: "היתר אכילה" שנינו.

ב"לפני זריקה", והוא: אם קיבל לפני שקיעת החמה, יצא מידי מעילה, הואיל והיה לו היתר זריקה, ואם קיבל סמוך לשקיעת החמה⁽¹⁵⁴⁾, לא יצא מידי מעילה?

ומתריצין: הכי נמי קאמר, כן היא באמת כוונתו, ומה שאמר: לפני זריקה, כוונתו: קודם שיראה לזריקה, סמוך לשקיעת החמה, הילכך, מועלין בו, הואיל ולא בא להיתר זריקה, ומה שאמר: לאחר זריקה, כוונתו: לאחר שיראה לזריקה, והיה לו שהות לזרוק, הילכך, אין מועלין בו, הואיל והיה לו היתר זריקה.

155. הקשו התוס': מי הכריח למקשן לומר כן שדוקא בשכבר זרק, ולדייק שרק מפני שפיגל, ואם לא פיגל, היתה הזריקה מוציאה מידי מעילה, כמאן דאמר היתר אכילה, הלא יותר מסתבר לומר שהברייתא מדברת בכמה אופני פיגול, ולא דוקא בזריקה?

ומתריצים: שכוונת הגמרא איננה דוקא כשכבר זרק, אלא אפילו אם לא זרק, אלא שהיה ראוי לזריקה, כגון, שהיה לו שהות לזרוק, וכבר בא לידי היתר זריקה, כגון: אחרי שקיבל כתיקנה, וכבר בא לידי היתר זריקה, פיגל בגמר הקבלה [כמבואר בהערה 152]. ובכל זאת מועלין כיון שלא בא להיתר אכילה, כמאן דאמר "היתר אכילה". ואילו למאן דאמר "היתר זריקה", היה לו לצאת מידי מעילה בתחילת הקבלה, משעה שנראה לזריקה. ובהערה הבאה יבואר תירוץ הגמרא לפי פירוש זה.

והתוס' אינם מקבלים פירוש זה, מפני שהוא דחוק בלשון הגמרא.

והריצב"א מפרש: ברייתא זו מן הסתם סוברת כרב גידל [לעיל ד ב הסתפקה הגמרא בכך, אלא שהמקשן כאן סובר כן], ובאה לחדש דינו של רב גידל ש"זריקת" פיגול אינה מוציאה מידי מעילה,

לזריקה, הקשה השיטת מקובצת: איך יתכן לומר, שפיגל בשעת קבלה [אלא שהיה לו שהות לזרוק] ויצא מידי מעילה? הלא עשה עבודה פגולה.

[והתוס' אינם חולקים בכך על השיטה מקובצת. שעד כאן לא נחלקו התוס' והשיטה מקובצת אלא לשיטת החולקים על רב גידל, שלדעת התוס' הם מודים לרב גידל בשאר העבודות, ואילו לדעת השיטה מקובצת, כמבואר בהערה 104, 105, גם שאר העבודות כשנעשו בפיגול מוציאות מידי מעילה, השחיטה — מאן דאמר היתר שחיטה, הקבלה, למאן דאמר היתר זריקה, אבל ברור, לכל הדעות, שלרב גידל, שאר העבודות כשנעשה בפיגול אינן מוציאות מידי מעילה], על כן, מבאר השיטה מקובצת שלא כדברי השו"ת מקוצי, אלא, שרב גידל חולק גם על המקשן וגם על התרצן, ומפרש דברי רבי שמעון "לאחר זריקה", שפיגל אחרי גמר הזריקה ולא פיגל בשום עבודה. והואיל ואין מפגלין אלא בארבע העבודות, לכן יצא מידי מעילה.

היתר זריקה?

ומתרצינן: **הא אתיא לאשמועינן**, התנא בא להשמיענו חידוש גדול: **כל לאתויי**, אימורי קדשים קלים, שהזריקה מביאתם לידי מעילה, זריקה כתיקנה, בלי פיגול, מייתי לידי מעילה, ואילו זריקת פיגול אינה מביאתם לידי מעילה. ואילו **כל לאפוקי**, קדשי קדשים⁽¹⁵⁷⁾ שהזריקה מוציאתם מידי מעילה, אפילו זריקת פיגול היא שלא כתיקנה נמי מפקע, גם כן מוציאה מידי מעילה.

ודלא כרב גידל!

מתנתין:

ב-1

מבואר במשנה הקודמת, שקדשי קדשים יוצאים מידי מעילה משעת זריקת הדם⁽¹⁵⁸⁾,

ודחינן: **לא!** אין הוכחה מהברייתא, כי הברייתא מדברת באופן דלא זרק⁽¹⁵⁶⁾.

ומקשינן: אבל, אם כבר זרק, מאי, מה יהיה דינו של הקרבן? **הכי נמי דאין מועלין בו!** הואיל וכבר יצא מידי מעילה, למאן דאמר "היתר זריקה",

אם כן, קשה, כשהתנא רצה לחלק בין אופן שמועלין לאופן שאין מועלין, מאי איריא דתני, למה נקט בסיפא: **בקדשים קלים, אין מועלין בו**, והפיגול לא הביאתו לידי מעילה,

ליתני, היה לו לשנות, ולחלק ב"קדשי קדשים" עצמם, שיש אופן שמועלין ויש אופן שאין מועלין.

כאן, שפיגל לפני זריקה, ולא יצא מידי מעילה בקבלה פגולה, וכאן, שפיגל לאחר זריקה, ויצא מידי מעילה משעה שהיה לו

אם כן, בודאי שמדובר שפיגל בזריקה, ועל זריקה זו באה להשמיענו שמפני שהיתה בפיגול, מועלין בו. הילכך, יש לדייק ממנה, שאם לא פיגל, יצא מידי מעילה בזריקה דוקא. מפני שהתנא סובר "היתר אכילה".

ומוסיפים התוס': כי אם מדובר לפני הזריקה היה לו לומר "לעולם", כמו שאמרה הגמרא לעיל ה ב. [ועיין שם בהערה 144, שהתוס' מתקשים בדיוק זה "לעולם"].

156. לפי הפירוש הפשוט: דוחה הגמרא, שעדיין לא זרק, ואין להוכיח מברייתא זו למאן דאמר היתר אכילה.

ולפי פירוש התוס': [בהערה הקודמת] דוחה הגמרא, שמדובר שלא הגיע להיתר זריקה, כגון שפיגל בתחילת הקבלה.

ולפי פירוש הריצב"א: דוחה הגמרא את עיקר הוכחת המקשן שהברייתא סוברת כרב

גידל, ודחינן: אדרבה! הברייתא מדברת דוקא בלא זרק, כי אם יזרקנו יצא מידי מעילה, ובאה להשמיענו דלא כרב גידל.

157. הטעם לחלק בין קדשי קדשים לקדשים קלים מבואר לעיל [הערה 107] בשם רבינו פרץ. ולפי מסקנא זו, אין הלכה כרב גידל בקדשי קדשים.

ולכאורה קשה על השיטה מקובצת הנ"ל [הערה 96, 104], הסובר שלדעת החולקים על רב גידל, אם יסבור היתר זריקה, יצא מידי מעילה בקבלה פגולה, ואם כן, מה תירצה הגמרא, למאן דאמר "היתר זריקה", שהברייתא אינה סוברת כרב גידל, מה הועלנו בכל זה, למה לא יצא מידי מעילה בקבלה פגולה?

158. ובהערה [161] תבואר המשנה למאן דאמר בסוגיא הקודמת היתר שחיטה והיתר זריקה.